

LTO Noord Glaskracht
WESTLAND

Column

Het is weer voorbij die mooie zomer..

De iets ouderen onder ons zullen de titel herkennen als de eerste regel van het liedje van Gerard Cox, waarbij hij weemoedig terugkijkt op de voorbije zomer. Voor de glastuinbouwondernemers was de extreme zomer echter wat minder mooi en is de zomer 'eindelijk' voorbij.

Door de regenbuien in het voorjaar waren in mei en juni veel bassins nog vol. Nog geen tweeënhalve maand later hadden we te maken met een record aan neerslagtekort. De kans dat dit soort extremen voorkomen, wordt alleen maar groter en dus moeten we ons hierop voorbereiden. Nederland is goed in het afvoeren van overtollige neerslag en nu moeten we leren om het zoete water juist vast te houden voor gebruik in droge tijden. De droogte zorgt ervoor dat afvalwater geen afvalwater meer is, maar een belangrijke grondstof. Zelfs de EU heeft in de gaten dat dat water fit for purpose, oftewel geschikt is maken voor elk doel.

'Behoud van omgekeerde osmose op grondwater' hoor ik u denken. Dat is zeker een aandachtspunt voor LTO Glaskracht Nederland, maar omgekeerde osmose heeft zijn beperkingen. Daarom is het goed om te kijken naar alternatieven of compenserende maatregelen. Als sector kunnen we dat niet alleen en dat hoeft ook niet. Water is een breder thema. De maatschappij wil droge voeten houden als het hard regent en wil schoon oppervlaktewater om in te zwemmen als het warm is. Het hoogheemraadschap wil circulair gaan werken en dat is inclusief de afvalwaterzuivering. Het gezegde 'alleen go is sneller, samen kom je verder' is ook hier van toepassing. De energietransitie vraagt veel aandacht, maar goed gietwater is minstens zo essentieel.

De extreme zomer leverde ook positieve inzichten op. Gevraagd werd voor meer lozing door oplopende natriumgehalten, maar aan de kwaliteit van het oppervlaktewater was dat niet te merken. Het watermanagement op glastuinbouwbedrijven is steeds beter op orde. De Gebiedsgerichte Aanpak en communicatie middels websites als glastuinbouwwaterproof.nl werpen hun vruchten af. Ook op het WaterEvent 4 oktober werden de nieuwste inzichten gedeeld te de aanwezigheid. Uiteraard blijft er bij een halfvol glas ook altijd nog een halfleeg glas over en moet het glas op den duur voller worden. Het hoogheemraadschap meet immers nog steeds normoverschrijdingen in het oppervlaktewater. De afgelopen zomer was een goede test en zoals bij iedere test zijn ook nu lessen te leren. De kwaliteit van het oppervlaktewater gaat de goede kant op en daarin moeten we volharden, terwijl we tijd maken voor de volgende uitdaging: een blijvende beschikbaarheid van goed gietwater.

Guus Meis
LTO Glaskracht Nederland

Volg ons op Social Media

Facebook:
LTO Glaskracht Westland
Twitter:
LTOGlaskrachtWL

Colofon

Deze pagina valt onder redactionele verantwoordelijkheid van LTO Glaskracht Westland. Advertentieverkoop: Uitgeverij West Media bv, telefoon 0174-624212.

Contact
Bestuur LTO Glaskracht Westland
Jacco Vooijs: voorzitter
telefoon: 06-10358391
Follow me on twitter @VooijsWestland
Leonie Claessen: regio ondersteuner
Marjolijn Elgers: bestuurlijk secretarisse. U kunt de bestuursleden bereiken via het secretariaat: telefoonnummer: 085-0036400 e-mail: info@ltoGlaskrachtwestland.nl, website: www.ltoGlaskrachtwestland.nl

Relatiebeheerders
Jos van Kester: 06-46216729
Meldpunt Herstructurering
Kees Duijvesteijn: 06-50684311
Ab van Marrewijk: 06-39639131

Ondernemers Klankbord
www.ondernemersklankbord.nl
070-3490600

Ondernemersklankbord
erwten kijkt op zaken

Glastuinbouw timmert aan de weg als het gaat om waterkwaliteit

2018 lijkt een jaar van extremen te zijn stelde Sjaak van der Tak, voorzitter LTO Glaskracht Nederland tijdens het WaterEvent vanmiddag. "Na de vele regen in het voorjaar was het bijna ondenkbaar dat tweeënhalve maand later extra leidingwater ingezet moest worden – en soms zelfs oppervlaktewater aangevoerd – om voldoende water te hebben." De glastuinbouwsector timmert flink aan de weg als het gaat om waterkwaliteit. Dat bleek opnieuw tijdens het WaterEvent dat vandaag werd georganiseerd door LTO Glaskracht Nederland en Wageningen University & Research, Business Unit Glastuinbouw. Het evenement stond in het teken van watermanagement; de vervolgstap van de zuiveringsplicht.

Zuivering
Om tot nul-lozing te komen werkt LTO Glaskracht samen met de overheid. Voor de collectieve zuivering bij de AWZI Nieuwe-Waterweg is LTO Glaskracht in gesprek met Evides Indu-

striewater over het terugleveren van gietwater. Ook vindt overleg plaats met het hoogheemraadschap van Delfland en het ministerie van I&W over het verwijderen van meststoffen. "Je zaken op orde hebben betekend ook transparantie en dan doel ik op de rapportage van de emissieregistratie. De afgelopen jaren is het aantal bedrijven dat rapporteert gestegen tot ongeveer 95% en dat is een mooi resultaat. Maar als het op papier klopt, dan moet het in de praktijk ook kloppen en dat is onze achilleshiel, want de praktijk is echt anders", aldus Van der Tak.

Kennis in je Kas
Afsluitend benadrukte Van der Tak het belang van onderzoek in de glastuinbouwsector. "Voor onderzoek is financiering nodig en daarom is het van belang dat u achter ons programma Kennis in Je Kas staat. Alleen door onderzoek, en dus Kennis in Je Kas, behoudt de Nederlandse glastuinbouw haar internationale koppositie."

Visie Groen en Waterrijk Zuid-Holland ter inzage

Sinds juni 2017 werkt de provincie Zuid-Holland aan het opstellen van een visie over groen en water. Dit gebeurt aan de hand van vijf centrale thema's:
1. Gezonde leefomgeving voor mens en natuur
2. Groenblauw in en om de stad
3. Landschap en duurzame landbouw
4. Beheren, ontwikkelen en beschermen
5. Beleven en genieten van de leefomgeving
De visie is gericht op het realiseren van een gezonde leefomgeving en een aantrekkelijk vestigingsklimaat in Zuid-Holland. Eind 2018 stellen de Provinciale Staten de definitieve visie vast. Alle betrokken partijen werken de opgaven uit de visie in een Uitvoeringsagenda. Daarin komen concrete voorstellen en projecten die samen leiden tot aanzienlijke extra investeringen in water en groen in Zuid-Holland. De provincie investeert nu op jaarbasis ruim 200 miljoen euro in een groen en waterrijk Zuid-Holland.

Ecosysteemdiensten in kaart gebracht
De provincie heeft in samenwerking met de Universiteit Wageningen unieke kaarten geproduceerd, waarop verschillende ecosysteemdiensten zijn weergegeven. Ecosysteemdiensten zijn diensten die door de natuur aan de

mens worden geleverd. Bossen leveren hout, leggen koolstof vast, zuiveren lucht en water en bieden mogelijkheden voor recreatie. Ook in landbouwgebieden worden ecosysteemdiensten geleverd zoals voedsel, koolstofvastlegging, bodemvruchtbaarheid en mogelijkheden voor recreatie. Bij de diensten kan onderscheid worden gemaakt in de levering van diensten door gebieden en de vraag naar diensten door mensen. Soms zijn vraag en aanbod in evenwicht, maar in andere gevallen worden teveel of te weinig diensten geleverd. In die gevallen kan het zinvol zijn om maatregelen te nemen die vraag of aanbod bevorderen. Bij het uitvoeren van beleid en in welke regio bepaalde ecosysteemdiensten worden geleverd. De kaarten laten zien op welke plaats en in welke regio bepaalde ecosysteemdiensten worden geleverd. De visie, uitvoeringsagenda en de kaarten zijn in te zien op de website van de provincie: www.zuid-holland.nl. Reageren op de visie kan tot 1 november via groenblauwzh@pzh.nl. LTO Glaskracht Nederland bekijkt samen met LTO Noord of het insturen van een reactie vanuit de glastuinbouwsector nodig/wenselijk is.

Op Expeditie Glastuinbouw in het Westland

In gesprek met ondernemster Angela Zwinkels. Foto: LTO Glaskracht

Op zaterdag 29 september organiseerde LTO Glaskracht Westland een expeditie voor de leden van de Westlandse raad en College van B&W naar een tweetal glastuinbouwbedrijven. Na een hartelijke ontvangst bij Koppert Cress en een vlammend betoog van bestuurslid Rob Baan over de maatschappelijk meerwaarde van de glastuinbouw in het Westland, toog het gezelschap naar de kassen. Naast de chrysentenkekerij van Michel Grootsholten werd ook een bezoek

gebracht aan auberginekekerij P. Zwinkels aan De Poel. Beide ondernemers, Michel Grootsholten en Angela Zwinkels, vertelden de raadsleden waar zij mee bezig zijn en welke uitdagingen zij zien voor hun bedrijven. Op die manier konden de raadsleden uit directe hand vernemen welke inspanningen de Westlandse bedrijven doen, niet op het gebied van teelt en afzet, maar vooral op het gebied van maatschappelijk verantwoord én duurzaam ondernemen.

LTO Glaskracht Westland presenteert Ruimtelijke toekomstvisie:

‘Versterking toonaangevende positie glastuinbouw vereist steun van alle partijen’

Verduurzaming en herstructurering, dat zijn volgens oud-ondernemer Kees Duijvesteijn (Beyond Chrysant) en alstroemeriateler Bernard Zuidgeest (Together2Grow) de speerpunten van de Ruimtelijke toekomstvisie voor de Westlandse glastuinbouw, die LTO Glaskracht Westland deze week officieel presenteerde aan de gemeente. Samen met regiovoorzitter Jacco Vooijs gaan beide leden van de ondernemersgroep in op het wat en waarom van de visie voor 2030 en daarna.

door Roger Abbenhuis

'Samen zijn we een uniek stuk Nederland. Ingeklemd tussen drie grote steden en een prachtige logistieke positie. Maar vooral: met de meest innovatieve en internationaal geprezen sector van Nederland. We zijn wereldkampioen glastuinbouw en de uitdaging is dat te blijven. De kansen daarvoor zijn legio, maar dan moet het Westland de aanwezige kennis bundelen en exporteren.' Zo luidt de eerste alinea van het voorwoord van de visie, waarin het Westland wordt benoemd als het innovatiecentrum van de internationale glastuinbouw. Een zelfverzekerde toon, gebaseerd op historie, maar vooral toekomstperspectief, een visie met ambitie, maar ook met een opdracht aan ondernemers, lokale en regionale overheid om met elkaar de geboden kansen te kunnen benutten.

Invoering en sturing
De locatie voor het gesprek met de drie woordvoerders is tekenend voor een essentieel onderdeel van de visie; een van de locaties van alstroemeriebedrijf Together2Grow ligt aan De Poel in Poeldijk. Een nieuw stuk glastuinbouw in het Westland, mogelijk gemaakt door herstructurering, waardoor ondernemers konden groeien én waardoor de infrastructuur tussen de woonkernen sterk is verbeterd. De visie is een vergezicht richting 2030 en daarna, opent Jacco Vooijs, voorzitter van LTO Glaskracht Westland. "De vorige visie dateert van tien jaar geleden, het is goed om die weer flink op te schudden. Bovendien hebben het nieuwe college en de gemeenteraad hun toekomstvisie uiteengezet, daar willen we als belangrijkste sector in het Westland uiteraard mede invulling en sturing aan geven." Afgelopen maanden zijn veel elementen uit het document al besproken met vertegenwoordigers van de gemeente, deze week volgde de officiële presentatie.

Energie neutraal
"Het Westland wordt in de wereldwijde glastuinbouw gezien als het middelpunt van kennis en innovatie. Daar moet ook de gemeente van doordrongen zijn, want om die positie te behouden is samenwerking essentieel; alle neuzen moeten dezelfde kant op staan", benadrukt Bernard Zuidgeest. Kees Duijvesteijn schetst de huidige situatie: "Het Westland is een gebied met een grote, unieke historie in de glastuinbouw, maar het is wel een verouderd gebied. Herstructurering is essentieel voor het behoud van onze positie, daar moeten we met elkaar een flinke impuls aan geven. De teelt blijft immers de basis van het veelzijdige tuinbouwcluster." Vooijs stelt dat de maatschappij – en zeker ook de glastuinbouw – voor grote veranderingen staat. "Neem alleen al de energietransitie; die ontwikkeling gaat een grotere impact hebben op de maatschappij dan in het verleden de overgang naar gas als fossiele brandstof." Om die reden is krachtenbundeling buiten de regio een must. "Wij zetten onze koers in vanuit de Greenport; een sterk cluster dat de aangesloten gebieden en de glastuinbouw in het algemeen de komende jaren vooruit gaat helpen. De ambities van de sectoren houden gelijke koers met die van de gemeente. Ook de lokale overheid zet in op duurzaam en energie neutraal richting 2040."

Goede infrastructuur
Om dat te kunnen realiseren moeten alle betrokken partijen werken aan flexibele oplossingen, vult Zuidgeest aan. "Warmtenetten en warmteclusters zijn een voorwaarde om die am-

Jacco Vooijs, Kees Duijvesteijn en Bernard Zuidgeest (v.l.n.r.) vinden dan de uitzonderlijke prestatie van de glastuinbouw best wat breder mag worden uitgedragen. Foto: LTO Glaskracht

bities waar te kunnen maken. Als individu kun je een oplossing vinden voor jouw eigen glastuinbouwbedrijf, maar niet voor de brede uitdagingen op gebied van energie." Het creëren van duurzame locaties is de eerste opdracht, meent Duijvesteijn. "In de toekomstvisie geven we aan dat zoveel mogelijk obstakels opgeruimd moeten worden." Met goede kavels en een goede infrastructuur groeit de interesse van ambitieuze tuinbouwondernemers om zich in het Westland te blijven vestigen, daarvan zijn de drie heren overtuigd. Een goede infrastructuur gaat overigens verder dan mooie wegen en goed bereikbare erven. "Vanwege genoemde energietransitie, maar ook gezien het toenemende belang van goed gietwater, moet je ook kritisch kijken naar de transportlijnen onder de grond. Dat het Westland komende jaren open komt te liggen, is onvermijdelijk als je de noodzakelijke doelstellingen wil realiseren en een duurzame sector en gemeente wil zijn.", waarschuwt Vooijs.

Regie bij herstructurering
Duijvesteijn vult aan dat er volop kansen zijn voor herstructurering van de glastuinbouw in het Westland, maar dat niet alles overal succesvol zal zijn. "Dat moet je per gebied bekijken. Alles valt of staat met het weghalen van blokkades. Dat kunnen verouderde kassen zijn of alleenstaande woningen. Voor de toekomst van het gebied is het noodzaak dat we die telers en bewoners stimuleren om te verkassen. Gelukkig zijn er subsidieregelingen om dat te faciliteren. Dat betekent niet dat we alleen grootschalig denken. Kleinere bedrijven met unieke gewassen geven kleur aan de sector. Op verschralling van het aanbod zit niemand te wachten. Maar ook van kleinere ondernemers wordt verwacht dat ze opschalen tot moderne glastuinbouwbedrijven, om

de doelstellingen op gebied van energie, water en plantgezondheid te kunnen realiseren." Waar uitbreidingsplannen in het verleden begonnen met een gesprek met de bureaus, moet de Westlandse glastuinbouw dat voortaan gestructureerder aanpakken. Daartoe wordt nauw samengewerkt met HOT, Herstructurering en Ontwikkeling Tuinbouwsector. "Daar ligt de regie", geeft Duijvesteijn aan, "zij doen de inventarisatie in de gebieden, kijken wat waar mogelijk is, begeleiden het proces en zorgen voor financiële draagkracht." Dat is een belangrijk verschil met de visie van tien jaar geleden, vindt Zuidgeest. "Maar daar hebben we de gemeente natuurlijk hard bij nodig."

Uniek cluster
Welke boodschap wil de Westlandse glastuinbouw met deze toekomstvisie uitdragen naar de bevolking? Bernard Zuidgeest reageert als eerste: "Dat we een krachtige regio zijn met veel ondernemerschap. Als toonaangevende sector speelt de glastuinbouw een stimulerende rol in de ontwikkeling van het gebied. Kijk naar de overige bedrijven in het gebied die horen tot het tuinbouwcluster, kijk ook naar de positie van Royal Flora Holland en – niet te vergeten – het World Horti Center. Dat zegt alles over de kracht van deze regio. Dat moeten we koesteren en daar moeten we met elkaar aan werken." Kees Duijvesteijn vindt het belangrijk dat de sector het vertrouwen uitstraalt dat er juist in dit gebied veel te realiseren is. "Het is weliswaar niet meer zo dat negentig procent van de inwoners gelieerd is aan de sector, maar de economische betekenis is en blijft enorm groot." Jacco Vooijs gebruikt het woord uniek. "Dit gebied is een cluster van teelt en handel, van veredeling en logistiek, van onderzoek en opleiding.

In de glastuinbouw over de hele wereld oogst dit respect en bewondering, maar dicht bij huis zijn we het een beetje normaal gaan vinden. Dat we hier iets uitzonderlijks hebben generaliseerd in de loop der jaren, mag best breder worden uitgedragen."

Visie en wijsheid
Een wat gevoeligere onderwerp, waarmee het Westland afgelopen zomer ongewild landelijk nieuws werd, is de huisvesting van arbeidsmigranten. "Goed werkgeverschap is een van de aandachtspunten in onze visie. Over de definitie kunnen we kort zijn. Ik vind goed ondernemerschap dat je personeel en medewerkers behandelt zoals je zelf ook behandeld wilt worden. Dat betekent dus ook professionele huisvesting voor de seizoenarbeiders. Wij zetten in op locaties in de buurt van de woonkernen, zodat de arbeidsmigranten gebruik kunnen maken van de faciliteiten in de woonkernen. Dat vraagt om veranderingen en aangepast beleid, waarover we met de gemeente in gesprek zijn. Wij vinden dat braakliggende grond met een tuinbouwbestemming, best tijdelijk kan worden gebruikt als locatie voor huisvesting." Samenvattend benadrukken de drie woordvoerders dat het Westland nog steeds een echte glastuinbouwgemeente is, met de recente realisatie van het WHC als toonaangevend voorbeeld. "Natuurlijk hebben we de nodige dossiers op tafel liggen voor de komende decennia, maar glastuinbouwsector en gemeente weten elkaar steeds beter te vinden. Om de uitdagingen voor de toekomst op te pakken is visie nodig. Wij hebben onze koers bepaald en op papier gezet. Ik wens de lokale, regionale en landelijke politiek veel wijsheid toe bij het invullen van de lastige dossiers. Met elkaar hebben we nog het nodige te doen richting 2030", zo besluit voorzitter Jacco Vooijs.

Het Westland is en blijft een echte glastuinbouwgemeente die zijn weerga in de wereld niet kent. Foto: Hans Klop

SANTEN & GASILLE
MAKELAARS

De makelaars met een andere aanpak

- Aan- en verkoop
- Reconstructie
- Ontginning
- Taxatie en advies

DE LIER 0174-511300
SANTEN-GASILLE.NL